

Feminisme: Kønsforskelle og vold mod kvinder i Grønland

<http://www.spanienidag.es/spanske/nyheder/mere-vold-mod-kvinder>

Naja Brandt

Bacheloropgave

ECTS-point: 20

Anslag: 79.952

Afleveringsdato: 14.10.16

Vejleder: Jette Rygaard

Afd. for Sprog, Litteratur & Medier

Iisimatusarfik

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Problemformulering	3
Metode	4
Komparativ metode.....	4
Komparation af roman og film	5
Primær litteratur	5
Sekundær litteratur	5
Teori.....	6
Kønsroller: kvinde vs. mand	6
Feminisme	8
Det videnskabelige	9
Den klassiske feminismes grundtanker	10
Problematik i den klassiske feminisme - teoretisk	11
Problematik i den klassiske feminisme – praktisk.....	13
Feminisme i dag.....	15
Vold og magt: hvorfor slår mænd?.....	18
Reception af tekster	20
Autobiografisk roman.....	21
Analyse	22
Den grønlandske kultur vs. den amerikanske kultur.....	22
Vivi Lyng Petrussen.....	23
I voldens magt – kønsroller og vold.....	23
Kønsroller: synet på kvinder og mænd i romanen	23
Volden i romenan: hvorfor slår mænd?	25
Feministiske træk i <i>I voldens magt</i>	27
Michael Apted: Enough – komparation af værker	29
Reception af værkerne – tabu og statistik	30
Konklusion	32
Litteraturliste	33
Links	34

Indledning

Feminisme er et begreb, som har været i brug siden 1960'erne. Feminisme findes i mange forskellige varianter og med forskellige handlinger, men hele formålet med feminisme er at skabe bedre levevilkår både for kvinder og mænd. Den klassiske feminisme har nogle grundtanker, som den ”nyere” feminisme også arbejder med; hierarkiske og dikotomiske forhold mellem mand/mandlighed og kvinde/kvindelighed, som handler om at bryde ud af disse hierarkiske og dikotomiske forhold og kæmpe for mere ligestilling. Disse hierarkiske og dikotomiske forhold, hvor kvinden/kvindeligheden er underordnede manden/mandigheden kan føre til, at mænd begynder at være voldelige over for kvinder, fordi de ikke kan tåle, at kvinden klarer sig bedre.

Jeg vil i min opgave tage udgangspunkt i den grønlandske roman *I voldens magt* (2004) af Vivi Lyng Petrusen og lave en feministisk analyse samt belyse, hvorfor mænd er voldelige over for deres samlever. Derefter vil jeg perspektivere til Michael Apteds film *Enough* (2002) for at belyse, at volden også findes andre steder i verden end bare i Grønland. Den vold, som beskrives i de skønlitterære værker er stadig eksisterende i de to samfund og dette belyses ud fra statistik.

Problemformulering

Jeg vil med udgangspunkt i Henning Bechs *Kvinder og mænd* (2005) og Leonora Christina Skovs *De røde sko – feminisme nu* (2002) lave en undersøgelse af forskellen på klassisk feminisme og feminisme nu. Samtidig med dette vil jeg kigge på, hvorfor mænd udøver vold mod kvinder i Grønland med udgangspunkt i Bo Wagner Sørensens *Magt eller afmagt? Køn, følelser og vold i Grønland* (1994). Derefter vil jeg lave en analyse ud fra de ovennævnte teorier af Vivi Lyng Petrusens roman *I voldens magt* (2004) og derefter lave en komparation af denne roman med Michael Apteds film *Enough* (2002). Samtidig vil jeg kigge på forskellige vinkler på volden; hvem er fortælleren? Er det den, det går ud over, eller er det en anden? Hvordan er samfundets syn på volden og på de voldsramte kvinder – er det deres egen skyld? Jeg vil også belyse, hvordan værkerne er blevet modtaget af publikum, og begrunde hvorfor jeg har valgt to forskellige medier til at belyse volden, og til sidst vil jeg kigge ganske kort på statistikken over de voldsramte kvinder i Grønland og i USA.

Metode

Komparativ metode

Da jeg i min opgave skal lave en sammenligning mellem en roman og en film, vil jeg anvende den komparative metode, som er en videnskabelig forskningsmetode. Denne metode er baseret på sammenligninger og analyser af ligheder og forskelle mellem to kontrasterende tilfælde eller situationer ved hjælp af mere eller mindre identiske fremgangsmåder. Denne komparative metode kan realiseres i forbindelse med enten kvalitativ eller kvantitativ forskning (Bryman 2012:72).

I den kvalitative forskning er der mere fokus på ord end på tal, og et induktivt syn kan bruges i forholdet mellem teori og undersøgelse. Den kvantitative forskning går derimod ud på statistiske analyser, hvor forskeren bruger generelle antagelser af to eller flere variabler, hvor nogle variabler er kontrolleret og bliver holdt konstante. Resultaterne fremkommer i form af sandsynlighed eller i et indbyrdes forhold imellem de forskellige størrelser; der er altså sammenhæng. Den kvantitative forskning kan også gå ud på eksperimentale analyser, hvor to grupper sammenlignes; den ene gruppe er en eksperimentgruppe, og den anden er en kontrolgruppe. Dette er brugt i psykologi-, medicin- og naturvidenskab. Det indeholder et deduktivt syn i forholdet mellem teori og undersøgelse (Bryman 2012:35-38).

En af de mest bemærkelsesværdige former af sådan forskning er, som Alan Bryman kalder det, cross-cultural eller cross-national research, som går ud på, at der sammenlignes udfald af to eller flere forskellige lande eller nationaliteter.

"The aim may be to seek explanations for similarities and differences or to gain a greater awareness and a deeper understanding of social reality in different national context." (Bryman 2012:72).

Sammenlignende forskning handler ikke kun om at kigge på forskellige nationer eller kulturer, men om at man kan bruge denne form for forskning til det, der kan sammenlignes. Ved at sammenligne to eller flere forskellige tilfælde, er forskeren i en bedre situation til at indrette sig efter de omstændigheder, der er i forhold til, hvad en teori argumenterer for. Sammenligningen kan derfor også selv foreslå begreber, der er relevante for en spirende teori (Bryman 2012:74). Det kan for eksempel være en sammenligning mellem en roman og en film, som er to vidt forskellige medier, men de kan have samme indhold og emne, som det kan ses i romanen af Vivi Lynge Petrusen *I voldens magt* (2004) og Michael Apteds film *Enough* (2002).

Komparation af roman og film

At skulle sammenligne en roman og en film kan være umulig af forskellige grunde: 1) i en film laver man forkortelser, for at tilpasse for publikums skyld og for økonomien. Disse forkortelser relaterer til overordnede målsætninger. Man forenkler og betoner det konkrete og fjerner det abstrakte. 2) I en roman kan man få fortalt en persons tanker og følelser, hvorimod man gør brug af mimik, dialog og gestus i film. 3) Og som det sidste så reflekterer en forfatter over en situation under skriveprocessen, som vil få læseren til at forelske sig mere og mere i personerne i historien (Bolt 1965:10).

Det er dog ikke helt umuligt at lave en sammenligning af en roman og en film. Det er klart nok, at man ikke kan sammenligne de to forskellige medier af de ovennævnte grunde, men der er dog en måde at kunne sammenligne dem på: sammenligning af tema og emne, som det netop er tilfældet i denne opgave.

Primær litteratur

Til min primære litteratur har jeg valgt at gøre brug af Vivi Lynges Petrussens skønlitterære roman *I voldens magt* (2004), og grunden til, at jeg netop har valgt denne roman, er, at den er nutidig, og at det er en selvbiografisk roman. For at belyse, at vold mod kvinder stadig eksisterer, tager jeg lidt statistik med. Der findes selvfølgelig andre værker, der også netop handler om vold mod kvinder; tag for eksempel Måliâraq Vebæks roman *Historien om Kathrine* (1982) og Kristine Nathansens *Bag facaden* (2013). Som det komparative element har jeg valgt Michael Apteds thriller *Enough* (2002), og grunden til, at jeg har valgt disse to fiktive værker, er for at afspejle virkeligheden om volden mod kvinder. For at belyse, hvordan værkerne er blevet modtaget af publikum, har jeg brugt en artikel fra *Greenland Today* om Vivi Lynges Petrussens roman, som var det eneste jeg kunne finde. Og til Michael Apteds film har jeg brugt nogle anmeldelser taget fra internettet.

Sekundær litteratur

Til den sekundære litteratur af min opgave har jeg valgt at gøre brug af først og fremmest Henning Bechs *Kvinder og mænd* (2005) for at belyse den klassiske feminisme, dens grundtanker og forskellen på kønnene ”mand” og ”kvinde” og problematikkerne ved at gøre brug af det teoretiske og det praktiske. Som det andet har jeg valgt at bruge Leonora Christina Skovs *De røde sko – feminisme nu* (2002) for at belyse, hvordan feminismen opfattes i dag, og hvad den går ud på.

Da feminisme er et stort og bredt begreb, har jeg valgt at afgrænse det til vold mod kvinder, specielt i Grønland, og derfor har jeg valgt at gøre brug af Bo Wagner Sørensen's *Magt eller afmagt? Køn, følelser og vold i Grønland* (1994) og Marie Kathrine Poppels artikel *Kvinder og velfærd i Grønland* (2010), da de begge belyser volden mod kvinder i Grønland. Som det sidste tager jeg udgangspunkt i Lennard Højbjergs *Reception af levende billeder* for at belyse, hvordan værkerne er blevet modtaget.

Teori

Kønsroller: kvinde vs. mand

Om man vil det eller ej, så er der forskel på en mand og en kvinde. Dog refererer denne 'forskell' ikke blot til tilfældige forekomster eller overfladiske sammenstillinger, men der hentydes til dybtliggende nødvendigheder og rodfæstede væsensforhold, og dette synspunkt findes i forskellige udgaver (Bech 2005:293).

For det første siges det, at kvinder og mænd er forskellige af **naturen**. De er skabt, født, genetisk udrustet og biologisk bestemt som to forskellige væsener. Dog ligger der et problem med denne opfattelse, fordi det, der angiveligt kun skulle gælde kun for kvinder (eller mænd), tit har vist sig at variere gennem historien og fra én kultur til en anden. Det vil sige, at for eksempel egenskaber, evner og opgaver, der angiveligt fra naturen skulle tilhøre kvinder, også har tilhørt mænd i andre samfund. Men det at bestemte kønsforhold er massivt udbredt i bestemte samfund, er ikke ensbetydende med, at der er nogen garanti for, at de er givet af naturen (Bech 2005:293). Det gælder selvfølgelig ikke kun om, hvad mænd kan, som kvinder ikke kan eller omvendt. Det handler også om biologien; kvinder og mænd er født med forskellige hormoner og kønsdele – kvinder kan føde børn, men det kan mænd ikke. Men selvom kvinder kan føde børn og mænd ikke kan, betyder det ikke, at mændene ikke kan sørge for barnet (Bech 2005:294-295). Det, at mænd og kvinder er forskellige fra naturen, indikerer også, at det kræves, at kvinder skal opføre sig på bestemte måder i forhold til mænd. Dog er henvisninger til biologisk betingede kønsforskelle meget lidt frugtbare i nogle diskussioner om, hvad og hvordan køn skal være, dog er det også dumt at benægte, at der ikke skulle være naturbestemte, biologiske, kropslige funktioner og forhold, som kan siges at være kønsforskellige (Bech 2005:296).

For det andet er mænd og kvinder forskellige på grund af **barndomshistorier**. Det vil sige, at mænd og kvinder bliver væsensforskellige på grund af nogle hændelser, der er sket i barndommen. Det siges, at disse hændelser om forskellen på mand og kvinde sker på samme måde verden over. Der er også andre teoretikere, der mener, at de samme barndomshændelser ikke optræder ens i hele verden, men at de gør sig gældende i ”vestlige” kulturer (Bech 2005:294). Selvom der er forskellige versioner af den sidstnævnte, er der en række grundtræk, der går igen i de udgaver, der er mest udbredte. Her er der tale om adskillelshistorie, hvor børn særligt knytter sig til moderen, da det er hende, der varetager plejeopgaverne. Men da børn også skal blive selvstændige individer, opstår en såkaldt løsrivelsesproblematik, hvor drenge mest knytter sig til deres fædre, og pigerne knytter sig til mødrene, netop på grund af deres opfattelse af deres eget køn (Bech 2005:297). Drenge har det derfor nemmere med at løsrive sig fra deres mødre end pigerne, og derfor bliver de hurtigere selvstændige samtidig med, at drengen bevarer et ambivalent forhold til kvinder, der opleves som kærlige og truende. Det, at piger har sværere ved at løsrive sig, er, fordi de ikke har noget at hænge en forskel til moderen op på i forhold til sig selv. Ud fra disse udviklingsforskelle kan siges, at kvinder har særlige evner til indfølelse og kærlighed, og de har problemer med at blive selvstændige, hvorimod mænd har trang til selvhævdelse og problemer med at binde sig i længere tid til kvinder (Bech 2005:297-298). Det er altså derfor også meget psykologisk anlagt.

En anden grund til at se forskel på kvinder og mænd er, at man knytter sig for meget til **historien** – ”det var en gang sådan, og sådan må det nu være”; mænd var de selvstændige og uafhængige og lederne. Men efter 1960’erne er det begyndt at se anderledes ud. Før var det mændene, der var de dominerende og havde alle de ledende stillinger, men nu er kvinderne så småt begyndt at overtage de ledende stillinger, selv i mandsdominerede erhverv (Bech 2005:300). Problemet med denne historie-historie er, at dens korrekthed og tilstrækkelighed indskrænkes med den samfundsmæssige udvikling, og at den samtidig undermineres af ideologiske værdier. Det vil sige, at det ikke længere er muligt med en henvisning til historiens enshed at legitimere påstande om, at mænd og kvinder er forskellige på visse områder (Bech 2005:300-301).

Uanset om man kigger på natur-, barndoms-/psykologiske eller historie-historier, har de hver deres måde at prøve at bekræfte, at mænd og kvinder er forskellige, og det kan være problematisk, da de hver især kommer med ufalsificerbare og ikke tvingende nødvendige eller noget indlysende bedre end alternative forklaringsmuligheder og forståelsesmuligheder (Bech 2005:301). Denne forskelsbehandling kaldes for **biologisme**¹, og som det er beskrevet foroven, adskiller mænd og kvin-

¹ http://denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Biologi_generelt/Begreber_m.m./biologisme

der sig fra hinanden ud fra deres egenskaber, og ja, der er selvfølgelig forskel på mænd og kvinder, men det at skulle drage handlingskonsekvenser ud fra disse historier er derfor svært. Så uanset om man er for eller imod, kommer man altid ud for en diskussion om, hvad der er rigtigt eller forkert, og det er forskelligt fra kultur til kultur. Det kan dog samtidig virke, som om selve lidenskaben i diskussionen om væsensforskellen alligevel handler om noget ”væsentligt”; om nogle forskelle kan være interessante og vigtige, og som derfor ikke lader sig reducere til magtkamp og ideologi. Det kan derfor være en god idé at flytte diskussionen om køn og muligheder et helt andet sted hen (Bech 2005:303). I antologien *De røde sko – feminisme nu* (2002) kommer Leonora Christina Skov ind på, at feministerne i dag gerne vil have opnået, at mænd og kvinder skal behandles som jævnbyrdige individer, for netop på denne måde vil man kun kunne opnå det bedste for både mænd og kvinder og give dem lige rettigheder i stedet for netop at opdele dem i køn (Skov 2002:14). Judith Butler kommer også ind på i sin bog, *Kønsballader* (2010), at man i feminismen skal passe på med at idealisere kønsudtryk, da det nemt kan producere nye former for hierarki og udelukkelse (Butler 2010:VII). Butler nævner også, at man ikke kan adskille mænd og kvinder, da der er mange transseksuelle individer. Mænd kan være feminine og kvinder kan være maskuline; også det selvom de ikke nødvendigvis er homoseksuelle (Butler 2010:XII).

Feminisme

Feminisme stammer fra det latinske **femina**, som betyder ”kvinde”, og -isme er en ideologi, som er et udtryk for at fremhæve kvinders samfundsmæssige betydning og individuelle værdi. Målet med feminismen er at afskaffe diskriminering og undertrykkelse af kvinderne og at bekæmpe det patriarkalske samfund. Feminismen har dog nogle krav, som er rettigheder og medindflydelse for kvinder, og som kan rumme visioner om en alternativ og måske bedre samfundsindretning, der senere hen i højere grad skal bygge på kvinders livssyn og værdier. Der skelnes dog mellem feminisme; den ideologiske side af kvindekampen, og kvindebevægelsen, der udtrykker kvinders kollektive kamp for at ændre og forbedre samfundet².

Charles E. Bressler kommer også med bud på forskellige slags af den samme feminisme; anglo-amerikansk, post-strukturalistisk, materialistisk, postmoderne, Amazone, kulturel, økofeminisme og separatisk feminisme. Disse kategorier handler alle sammen om noget forskelligt og er kommet frem på forskellige tidspunkter. Men det, de så har tilfælles, er, at kvinder skal være mere egoistiske

² http://denstoredanske.dk/Samfund._jura_og_politik/Samfund/Kvindesagen/feminisme

uden at frygte samfundet og fallos; kvinder skal altså have forståelse for sig selv og (gen)opdage sig selv, og de skal kunne redefinere sig selv. Der er også blevet skelnet mellem den amerikanske, som er mere litterær. Den franske, som er mere filosofisk og britiske feminisme, som er mere politisk. Geografien spillede en betydningsfuld rolle inden for den feministiske litteratur netop for at give plads til forskelligartede teorier og metoder. Men denne geografiske opdeling har ikke helt så stor betydning i dag, som den havde i 60'erne, 70'erne og 80'erne (Bressler 2011:154-158).

Det videnskabelige

Kultur- og samfundsforskere mente engang, at det var muligt at finde frem til kun én sandhed – her om køn. Det kunne ikke ændres. Der var dog en lang række kritikformer, der har givet denne forestilling grundige advarsler om, at det ikke passede. Enhver tale om videnskab og sandhed er kun håbløs overtro (Bech 2005:10). En sandhed ændres altid, så længe studenter tilslutter sig konstruktivistiske, diskursanalytiske, dekonstruktivistiske eller postmodernistiske videnskabsoplysninger i deres opgaver, og de svar, de kommer frem til ved hjælp af interviews, tekstanalyser og observationer etc., er kun blandt mange mulige fortællinger. Derfor er de ikke mere sande end noget andet (Bech 2005:10).

Bech har et forslag om, at man skal opfatte kultur- og samfundsvidenskabelige tekster som noget, der på en måde er “kvalificerede historier” eller “fortællinger” (Bech 2005:10). Han mener også, at de teorier, der er om køn, er på samme måde. Det vil sige, at hvis en virksomhed skal klare sig godt, er de nødt til at promovere sig konstant for at følge med tidens trend, og det er netop det samme med den feministiske tankegang - man skal altså lytte til andre idéer og tanker, hvis et samfund skal klare sig godt. Bech kommer ind på, at videnskabelige tekster har karakter af fortællinger, men at de ikke nødvendigvis er af samme art som romaner og digte. En videnskabelig tekst er ikke blot en tekst, der anvender bestemte litterære konventioner. En videnskabelig fortælling udnytter erfaringer, som er udviklet gennem videnskabernes historier; tingene udvikler sig, og de tilpasses samfundsmæssige forhold på (Bech 2005:12). Det, der altså er afgørende for videnskabelige fortællinger, er, om der er gjort brug af de erfaringer, der er oparbejdet i videnskabernes udviklingshistorier om forholdet mellem teori, empiri, tekst og virkelighed (Bech 2005:13) – man skal være kritisk over for erfaringer, og grunden til, at man skal være kritisk, er, at der er fordomme, man skal tage hensyn til. Hvis ikke der var fordomme, ville man ikke have noget at arbejde ud fra.

”... forudfattede opfattelser og formeninger om noget; for-forståelser og fore-griben som overhovedet muliggør den nærmere udforskning af dette noget (...) For-domme er således medkonstituerende for enhver teori og empiri, samtidig med at de til en vis grad er åbne for udvidelse eller revision gennem omgangen med det stof de beskæftiger sig med.” (Bech 2005:14-15).

Den klassiske feminismes grundtanker

Siden 1960'erne er der blevet fremlagt forskellige teorier om køn, og de kan opdeles på forskellige måder. Der er nogle, der skelner mellem liberal og socialistisk feminisme. Andre taler om forskelsfeminisme i forhold til lighedsfeminisme, og andre skelner mellem strukturalistiske og poststrukturalistiske kønsteorier. Selvom der er en masse andre forslag til teorier om køn, har hver af disse opdelinger vægt på bestemte, særlige træk og forskelle i selve teorierne, og der er selvfølgelig ingen, der er mere rigtige eller forkerte end andre. Disse opdelinger kan dog være mere eller mindre nyttige i bestemte sammenhænge eller til bestemte formål (Bech 2005:33). Som nævnt før, ses det også hos Bressler, at man kan opdele feminismen i forskellige kategorier, der hver især har et formål, men hvor de alle har én ting tilfælles: at kvinder skal være mere fremme og mere egoistiske og frygtløse.

Bech beskæftiger sig med en gruppe teorier, som han kalder for ”klassisk feminisme”, som er en inddeling, der i nogen grad går på tværs af andre opdelinger, og disse fortællinger har han opdelt i ni følgende grundtanker (Bech 2005:33):

1. Hierarkisk forhold: kvinder og kvindelighed er i et forhold, hvor de er underordnede mænd og mandighed. Mænd og kvinders forhold er præget af mænds/mandighedens hegemoni, dominans og kontrol. Kvinder er derfor underordnede, undertrykte, marginaliserede, ekskluderede og udbyttede (Bech 2005:33).

2. Dikotomisk forhold: kvinder/kvindelighed er konstituerede som modsætning til mænd/mandighed. Dog kaldes det antagonisme, hvis modsætningen er skærpet. Der er forskellige former for, hvad modsætningen kan kaldes; binaritet, bipolaritet, polarisering, segregering, adskillelse, opsplitting og opposition. Dog har de en fælles grundtanke, hvor der er tale om en modsætning, hvis to sider udelukker hinanden (Bech 2005:34).

3. Hierarkisk og dikotomisk forhold mellem kønnene af strukturel karakter: disse forhold er ikke tilfældige eller overfladiske, sådan at de ikke kan ændres. De er dog dybtliggende og grundlæggende, netop fordi disse forhold har funderet sig som samfundsmæssige forhold, der er indflydelsesrige, omfattende og langsomme, og derfor er de vanskelige at ændre (Bech 2005:34).

4. Hierarkisk og dikotomisk forhold er universelle: disse kønsforhold findes i hele verden, og de har fået forskellige udformninger i forskellige samfund. Dog er de fundamentale træk gået igen og igen – hierarki og dikotomi. Det har eksisteret gennem tiden og i de mange forskellige kulturer verden over, og også i de mest moderne, senmoderne eller postmoderne vestlige samfund gør det sig gældende. Netop derfor er den hierarkisk dominerede og dikotomt konstruerede kvinde og kvindelighed samt kvindeundertrykkelsen universel (Bech 2005:34).

5. Magt: dette er et grundbegreb i denne opfattelse af køn. Denne magt ligger indbygget i det hierarkiske og dikotome forhold mellem kvinder/kvindelighed og mænd/mandighed. Magten ligger hos mændene/mandigheden, hvor kvinders/kvindelighedens position er karakteriseret ved mindre magt, afmagt eller relativ afmagt. Denne magt er dog ikke indbygget i selve forholdet mellem manden/mandigheden og kvinden/kvindeligheden, men dette forhold udgør en samfundsmæssig magt, som er mere omfattende, indflydelsesrig, grundlæggende og dybtgående og den er så dermed ”strukturel” (Bech 2005:35).

6. Fornægtelse/benægtelse: her er der tale om, at forhold mellem mand/mandighed og kvinde/kvindelighed forbindes med et *nej*. Kvinder/kvindelighed slår hårdt i bordet og modsiger sig mænd/mandighed (Bech 2005:35).

7. Kamp: man starter en kamp for at opnå ligestilling blandt kvinde/kvindelighed og mand/mandighed. De herskende undertrykkende forhold må afdækkes, og der må gribes ind for at ændre dem. Dette sker ved hjælp af videnskabelig kritik og politisk praksis (Bech 2005:35).

8. Frigørelse: målet med denne kamp er frigørelse fra den hierarkiske og dikotome kønsorden. Man kæmper for ligestilling (Bech 2005:35).

9. Os mod dem: for at opnå dette mål om frigørelse handler det om at stå sammen som et folk, og ikke vente på, at andre gør det for *os*. Målet vil kun nås og realiseres ved, at der er *os* og *vi*, der skal føre kampen (Bech 2005:35).

Problematik i den klassiske feminisme - teoretisk

Køn er konstitueret som hierarkisk og dikotomisk, hvor kvinder/kvindelighed er underordnet mænd/mandighed. Forholdet mellem disse er ”struktureret”; de er dybtliggende, grundlæggende, styrende og træge. Derfor er de forbundet med magt, og denne magt er indbygget i den hierarkiske relation og også i kønsforholdets ”strukturelle” dybder. Magt er derfor et grundbegreb i den klassiske feminisme (Bech 2005:84).

Ud over patriarkats-, diskurs- og forhandlingsteori, som Bech nøje går ind på, er der for eksempel “væsens-feminisme”, som vil fremføre, at kvinders særlige væsen giver dem bestemte evner og egenskaber; nærhed, kærlighed og et liv uden vold. Der er også “differens-feminisme”, hvis grundtanke er, at kvinder er forskellige, hvad angår klasse, generation, seksualitet, race, etnicitet etc. Selvom “kvinde” er én slags køn, og “mand” er en anden, så kan kvinder og mænd uden problemer have noget tilfælles med hinanden. For eksempel kan en sort kvinde have mere tilfælles med en sort, fattig mand end med en mellemklassekvinde, som fremfører teorier om “kvinders” fælles erfaringer og væsen. Disse teorier er udtryk for de hvide mellemklassekvinders egne interesser og problemer. De er derfor med til at usynliggøre og opretholde magtforholdene, hvad kvinderne angår (Bech 2005:85).

Kønsanalyse forbindes med en analyse af de forskelligartede uligheds- og magtforhold, som kønsforholdene er vævet sammen med. Disse kønsanalyser blev fremhævet i 1980’erne, hvor fremtoningerne lå i kvinders liv og erfaringer. Fremtoningerne skete blandt lesbiske kvinder fra andre dele af verdenen, som ikke var fra den angelsaksiske verden, og blandt kvinder, der racemæssigt, etnisk og økonomisk ikke tilhørte den hvide mellemklasse (Bech 2005:86). “Differens-feminisme” går altså ud på at fremhæve det tydelige skel mellem de enkelte kvinder og deres baggrund.

Problematikken i den klassiske feminisme ligger derfor i, at der i den klassiske feminisme er så mange forskellige teoridannelser og analyser inden for køn. De klassiske feministiske fortællinger er mangeartede, men det, de har tilfælles, er, at de udfolder sig på baggrund af en bestemt række grundantagelser. Disse grundantagelser afgør, om en teori om køn er klassisk-feministisk eller ej, og derfor er der nødvendigvis ingen skel mellem den klassiske feminisme og det, man kalder for nyfeminisme (Bech 2005:87). Problematikken ligger også i, at fokus ligger på hierarkisk dikotomiseret kønsorden, der er generelt for klassisk feminisme, netop fordi det følger med dens grundantagelser (Bech 2005:88). Bech kommer med to bemærkninger for problematikken: 1) når der peges på alternativer, så forbliver de på det rent hypotetiske potentiale-plan, eller de vil opfattes som marginaliserede af det herskende, og 2) det er ligegyldigt, om de opfattes som centrale, men alligevel hypotetiske potentialer, eller de opfattes som virkeliggjorte, men marginaliserede tendenser, så opfattes de som negation af det herskende, og derfor bliver de inden for den horisont, der bliver tilgængelig som en modsætning til kønnet hierarkisering og dikotomisering (Bech 2005:88).

Et andet problem, som han også kommer ind på, er, at patriarkatsteorien, diskursteorien og forhandlingsteorien hver især adskiller sig og fokuserer på bestemte hovedbegreber frem for de centra-

le, og et problem ved dette er, at de ikke kun adskiller sig fra hinanden, men de er også i strid med hinanden (Bech 2005:89); patriarkatsteoriens hovedbegreb er struktur, hvor trægheder i hierarkisk-dikotomiserede kønsforhold betones. Diskursteoriens hovedbegreb er betoning af diskursens rolle, og som den sidste er forhandlingsteoriens hovedbegreb betoning af forhandlingens betydning (Bech 2005:90). Problematikken, der ligger heri, ville således være, at hvis man sammensatte de tre teori-ers hovedbegreber, ville man stå med et begrænset teoretisk-analytisk udstyr. Det betyder således, at fokus ville ligge på det negative, hvorimod man ellers kunne tage det positive med, såsom spil, leg, vilje, interesse og eksistens m.m. Det betyder, at de tre teorier lettere lader sig forene sig med de klassisk-feministiske grundantagelser om hierarki og dikotomi (Bech 2005: 89).

Kort sagt kan man sige, at den klassiske feminismes teoretiske grundproblematik sammenfattes således: 1) den klassiske feminisme har tendens til at forudtegne sit felt på en helt bestemt måde, og derfor udelukker den andre muligheder. Det betyder, at også de faktiske udformninger i patriarkats-, diskurs- og forhandlingsteorier har del i dette problem. 2) De tre førnævnte teorier er i modsætning til hinanden indbyrdes, og de kan ind imellem være i strid med hinanden med hensyn til den måde den klassiske feminismes grundantagelser udmøntes på. Disse grundantagelser fører ikke nødvendigvis til nogen problematik, men det kunne synes at rejse tvivl, om ikke også grundantagelserne så må være i besiddelse af noget tilfældighed og vilkårlighed. 3) Sættelse af de tre teori-ers hovedbegreber ville føre til et snævert forråd af teoretisk-analytiske redskaber og synsvinkler (Bech 2005:90).

Ifølge Bech handler det generelt set om, at klassisk feminisme drejer sig om at se efter, hvorvidt og hvordan forholdene inden for dikotomier og hierarkier omformes og gør sig gældende (Bech 2005:90).

Problematik i den klassiske feminisme – praktisk

Det øvrige afsnit handlede om problematikker i den klassiske feminisme teoretisk, men der er også problematikker i anvendelsen af den klassiske feminisme. Spørgsmålet lyder på, om klassisk feminisme kan være med til at skabe bedre forhold for kvinder og dermed måske også for mænd (Bech 2005:107).

Forrige afsnit handlede om, at klassisk feminisme kun har til formål at tendere til at åbne et bestemt perspektiv på kønsforhold. Den indsnævrer feltet for stemning, oplevelse, erfaring, drømme, interesse i relation til det kønsmæssige etc. Bech kommer med spørgsmålet, om klassisk feminisme er medvirkende til, at underordningen og udnyttelsen af kvinder afskaffes. Og svaret på dette

spørgsmål er, at klassisk feminisme har svært ved at bestemme hvilke kriterier, der er for at afskaffe undertrykkelsen, og et bud på dette er lighed i en rent kvantitativ forstand. Det har før været udtrykt, at der skal være en 40-60 % såkaldt blanding af kønnene i alle fag og en fordeling af husarbejdet, der er delt lige over. Men dette ville kræve ordninger, som kan tænkes at være undertrykkende for en masse kvinder (Bech 2005:107).

Med ligestilling forbindes også frihed, individualitet, valg, selvskabelse og forskellighed, og det betyder, at en kvinde skal sikres frihed til at kunne udvikle sig til at kunne klare sig selv. Problemet med frihed og forskellighed er dog, at det i virkeligheden kan opfattes undertrykkende, derfor er den klassiske feminisme fastlåst, mellem at man på den ene side har undertrykkende lighed, og man på den anden side har undertrykkende frihed, selvskabelse og forskellighed. Derfor er den klassiske feminisme ude af stand til at komme med et præcist mål og kan derfor ikke sige, hvornår det mål er nået. Det skal dog ikke udelukkes, at man godt kan sige, at det er kommet med en retning af at skabe mere lighed og mere frihed for kvinder og måske også for mænd (Bech 2005:107-108). Hele denne situation af klassisk feminisme er en svikmølle i forbindelse med at skulle specificere målet: frihed og ligestilling: *"når 'lighed' ikke længere fører til fremskridt, kan der skiftes til 'frihed', og vice versa"* (Bech 2005:108).

Forskere har dog bemærket, at den klassiske feminismes gentagelser og virkninger har haft den sideeffekt i offentlighedens forestillinger, at kønsundertrykkelsen nu var ophævet, og at feminismen nu var forældet. Dette hænger sammen med gentagelsens logik, som betyder, at man på et tidspunkt ikke længere kan holde ud at høre om det samme emne igen og igen, og at det derfor vil fremstå som slidt, træt, hullet og ineffektivt, og dette er i et vist omfang også den klassiske feminismes skæbne (Bech 2005:109).

Det var ét problem ved brugen af den klassiske feminisme. Et andet problem er, at den kan blive handlingshæmmende selv for dem, der ikke påvirkes af gentagelseseffekterne. Dette problem gælder dog særligt ikke for klassisk-feministiske kønsfortællinger, men man finder samme problematik ved andre fortællinger, som betoner hierarki, dikotomi, marginalisering, undertrykkelse og ekskludering; dette gælder for bøsser, religioner og indvandrere. Disse fortællinger kan derfor medføre selvynk. Det behøver ikke være handlingsfremmende, og det kan samtidig være tilvænnende, og derfor bør man være forstående, overbærende og også vise hensyn for dem, der ikke tør tage initiativer og gøre noget ved det (Bech 2005:109).

Klassisk-feministiske fortællinger fører også til individuelle, sociale og professionelle identiteter som betegnelsen "feminist", ligesom "bøsse" eller "indvandrer". Det problem, der ligger ved det

her, er, at nogle af de effekter, der hurtigt kan opstå, er, når en teori omsættes til identitet. Det betyder, at en lidenskabelig binding indtræder. Det vil sige, at kritik af en teori bliver til en trussel mod identiteten, og derfor kræver det en voldsom og rigid afværgen. Derfor må det identitetskonstituerende budskab gentages igen og igen (Bech 2005:109).

En anden form for at det handlingshæmmende kan optræde er forbundet med den klassiske feminismes påpegen af undertrykkelsens omfang og dybde. Det sker gennem apriorisk begrænsning af synsfeltet og samtidig også af praksisfeltet. Gennem både identitetskonstituerende effekter og utilsigtede handlingshæmmende virkninger kan den klassiske feminisme være med til at reproducere de forhold, den ønsker at afskaffe – selvom det er meget mod dens hensigt. Dette kunne betyde, at den klassiske feminisme kunne have brug for indflydelse andetstedsfra, netop også for at kunne realisere egne praktiske mål. På denne måde kunne en produktiv spænding og et frugtbart samspil opstå, som kunne være med til at give fornyet kraft til at opnå og skabe bedre kønsforhold. Den klassiske feminismes problematik i det praktiske viser sig således i forhold til dens samfundsmæssige virkninger (Bech 2005:110).

Feminisme i dag

Nutidens feminister mener ikke, at kvinder er hjælpeløse eller forsvarsløse, der har brug for en hjælpende hånd konstant, men det, feminisme går ud på i dag, er at påpege, at man tror, man har fået det, man vil have; det man har drømt om og længtes efter: ligestilling. Det menes, at ligestilling allerede er opnået, men det passer ikke helt. Ja, der er selvfølgelig kommet en masse forbedringer af forskellige ting, og kvinderne har selvfølgelig opnået en masse og er kommet til tops forskellige steder. Men skal man opnå ligestilling, er man nødt til at give både kvinder og mænd præcis samme løn og præcis samme muligheder. Man tror netop, at ligestilling er opnået på grund af, at specielt medierne har vedtaget det og råber op om, at det nu er opnået. Men man kan ikke bare lovgive om, at det er sådan, at ligestilling er opnået; for at opnå kulturel og politisk ligestilling skal mænd og kvinder være enige om det samme, og det er nødt til at vokse op nedefra. Man kan altså vedtage nogle normer, men det skaber ikke ligestilling (Skov 2002:12).

Der er et udtryk for en feminist i dag, og det er ”nyfeminist”. Denne ”nyfeminist” er skabt af medierne for at skræmme folk, og denne ”nyfeminist” er:

”...1) overflødig, forkælet og selvoptaget. Ganske sikkert patologisk. 2) elitær, universitetsuddannet og i gang med enten at udbygge sit CV eller med at tale sort. Sandsynligvis begge dele. Og 3) be-

finder sig i et kronisk modsætningsforhold til halvfjerdserfeministerne og til mænd. Muligvis lesbisk. Helt sikkert seksuelt frustreret.” (Skov 2002:13).

Det vil altså sige, at denne ”nyfeminist” er en yngre kvinde, der ikke har bedre ting at lave end at gøre det feministiske lig pænere. Der er dog et lille problem ved denne ”nyfeminist” – hun eksisterer ikke; hun blev kun skabt af medierne, fordi det var passende for at sælge aviser og skaffe seere. Der er tre scenarier for ”nyfeministen” at agere: 1) her er hendes rolle at råbe i hovedet på sin mand om, at hun vil have ligestilling, hvorefter manden også vil råbe tilbage om, at han har det lige så hårdt som hende (Skov 2002:13). 2) Her skal ”nyfeministen” agere som datteren, der mener, hun siger noget nyt, hvor moderen så fortæller hende, at der ikke findes noget nyt, da moderen selv sagde det samme flere år tilbage. Her vil ”nyfeministen” indse, at hun lige så godt bare kan holde sin mund lukket (Skov 2002:13-14). 3) Her nedrakker ”nyfeminismen” andre feminister, så alle kan se, at det ender i en hønsegård, når kvinder prøver at gøre noget i et fællesskab. Her skal hun ikke holde sin mund lukket, men derimod skal hun råbe ud, at mænd er ligeså vigtige som alt andet (Skov 2002:14). Medierne har altså formået at transformere feminismen til en dårlig TV-serie i flere afsnit, som ingen alligevel gider følge med i (Skov 2002:14).

Både mænd og kvinder er udkommet med antologier om, at kvinder vil have det samme som mænd, og at mænd har lige så mange begrænsninger som kvinder. Skov kommer ind på, hvorfor man virkelig skal slås om førstepladsen, og hvorfor man ikke bare slår begrænsningerne sammen og danner fælles front. Dette er desværre ikke i overensstemmelse med, hvordan verden ser ud. Alle mænd og kvinder burde være jævnbyrdige, og de burde ikke være begrænsede, og hvis det skulle være, burde de absolut være begrænsede på samme måde. Men sådan er verden nu, og kvinder og mænd er væsensforskellige, og det er normen, der dikterer de forskellige roller af kønnene (Skov 2002:14). Så længe verden ser sådan ud, er der brug for et feministisk projekt, som fokuserer på, hvordan det er, normen begrænser kvinder, og det er umuligt at nå frem til det, man gerne vil opnå, før man har afklaret, hvordan det er, tingene er (Skov 2002:14).

Ligestilling og kønsroller er blevet til en konkurrence mellem mænd og kvinder, hvor man ikke lytter til den ene eller den anden, men lukker ørerne og råber op om, at det er én selv, der har ret, og problemet med dette er, at ingen vinder denne såkaldte konkurrence. Man kan som tidligere sagt kun opnå ligestilling, hvis man begynder at arbejde sammen som et hold (Skov 2002:15). Det er da klart, at mænd og kvinder er forskellige på visse områder, men det er ikke kun mandens skyld, at kvinder kæmper for ligestilling og samme rettigheder; det er også kvindens egen skyld; kvinder vil

have mænd som skaffedyr, forstået på den måde, at det er manden, der skal sørge for, at der er penge til mad på bordet og penge til tag over hovedet, så kvinden kan gå derhjemme og sysle med hjemmearbejde og børn og ikke har brug for, at manden ordner disse ting. Men skal der være ligestilling både i hjemmet og på arbejdet, skal kvinden også sørge for at være mere frisindet og modtage hjælp til de huslige pligter af manden (skov 2002:17).

På grund af normen er mænd og kvinder sat i bås, forstået således, at skal man leve et ordentligt liv, skal man også leve i ”mand og kvinde”-ægteskab og have børn. Men der er mange, der ikke lever op til denne norm, og det betyder heldigvis ikke, at man måske er homoseksuel, eller at kvinder hader mænd, og mænd hader kvinder, og bare fordi man hellere vil være hjemmegående hos sine børn i stedet for at være direktør, betyder det ikke, at man ikke er tilfreds med sit liv. Medierne har skabt så meget omtale af denne norm, at man nu tror, at sådan skal det være. Det er netop det, feminisme også går ud på – man skal altså ikke bare nøjes og gøre, som medierne siger, man skal (Skov 2002:19-21). Feminisme handler om, at man sammen, både kvinder og mænd skal finde en løsning på, hvordan man kan opnå samme rettigheder i forskellige områder.

Kampen om ligestilling er også blevet taget op i Grønland, som det kan ses ud fra Marie Katrine Poppels artikel ”Kvinder og velfærd i Grønland” (2010). Efter at kvinderne fik valgret i 1948, og den danske stat iværksatte de såkaldte G50 og G60 om bedre levevilkår for den grønlandske befolkning (Poppel 2010:39-40), har det gavnet de grønlandske kvinder, hvad angår uddannelse, politik og arbejdsmarkedsdeltagelse (Poppel 2010:42). Sidenhen er der også kommet et Ligestillingsråd, som blev oprettet i 1998, hvis formål er at skabe ligestilling mellem mænd og kvinder både i det private og i det offentlige og at modvirke forskelsbehandling mellem køn (Poppel 2010:40-41).

Selvom levevilkårene er blevet forbedret for kvinderne i Grønland, så er der også mange, der flytter fra deres hjem for at få endnu bedre levevilkår. Dette sker på grund af uddannelse, bolig og jobmuligheder og også på grund af helbredsmæssige årsager og på grund af børns muligheder (Poppel 2010:50). Selvom der er delte meninger om, hvordan et godt liv for unge kvinder i Grønland er, så er kvindernes arbejdsmarkedsdeltagelse steget siden moderniseringen i 1950-60’erne (Poppel 2010:51), dette beviser, at kvinder rent faktisk har taget kampen op om en plads i samfundet.

Selvom der er mange kvinder, der nu får sig en højere uddannelse og dermed en god økonomi, så menes det stadig, at det er kvindens job at holde styr på husholdningen, både med hensyn til børneopdragelse og de huslige pligter i hjemmet (Poppel 2010:56). Det, som også kunne være et godt liv for de unge kvinder, er, at de – uanset om de har en uddannelse eller ej – skal have samme mulighe-

der fra de offentlige; dette betyder, at kvinder uden uddannelse skal kunne have samme muligheder som dem med uddannelse, hvad angår bolig, økonomi, og ikke mindst muligheder for deres børn (Poppel 2010:62).

Ifølge Poppels fokusgrupper går ligestilling ud på, at både kvinder og mænd har forskellige kompetencer, som understøtter hinanden, at der gennemføres huslige pligter og børneopdragelse fra begge parter, og at der er lige muligheder for mænd og kvinder (Poppel 2010:62-63). Hvad angår økonomisk ligestilling antages det, at kvinder får mindre i løn end mænd, og kvinderne fra Poppels fokusgrupper mener, at kvinder skal være bedre til at forhandle løn, og at der skal oprettes stærkere kvindefagforeninger, og der menes også samtidig, at den samfundsmæssige holdning til lønninger skal ændres (Poppel 2010:63.64).

Vold og magt: hvorfor slår mænd?

Vold er et omfattende problem, der findes over alt i verden. Det ses på gaderne, i hjemmet og alle mulige andre steder. Vold kan både være psykisk og fysisk, og det kan gå ud over hvem som helst; kvinder, børn og selv mænd. Fokus her vil ligge på vold og magt over for kvinder udført af mænd i Grønland ud fra Bo Wagner Sørensens feltarbejde i Nuuk i 1988-89 (Sørensen 1994:11).

Voldsproblematikken var nærværende, specielt i Nuuk, hvor Sørensen opholdt sig. Det kunne ses og høres både i det private og på gaden (Sørensen 1994:11). Man snakkede aldrig rigtigt om vold dengang, med mindre nogen man kendte var indblandet i det, og alligevel siges det, at vold mod kvinder var et samfundsproblem af betydning (Sørensen 1994:12). Vold mod kvinder var og er stadig et følsomt emne, og som sagt snakkede man ikke så meget om det; det var meget tys-tys. Selvom volden ikke omtaltes, hævdedes det stadig, at volden var blevet mere markant og synlig (Sørensen 1994:88). Det var altså et tabuemne, man ikke tog op, og det er det samme, der gælder i dag³. Den måde, hvorpå man kan sige, at partnervold er et tabuemne, er, at manden vidste præcist, hvad han skulle gøre under angrebet, og hvor han skulle slå. På den måde kunne han sørge for, at han forblev opfattet som en god mand af alle andre end sin samlever, og han sørgede selvfølgelig for at true hende med vold, hvis hun valgte at gå fra ham eller melde ham⁴.

Sørensen stiller et analytisk spørgsmål, som kan være med til at komme frem til en konklusion om vold mod kvinder; er mandlig vold mod kvinder udtryk for magt eller afmagt? Det hele peger på rolleudøvere og samfundsprodukter; mennesker får tildelt en rolle, de skal leve op til; mennesker er

³ <http://knr.gl/da/tv/qulaarpaa-dansk-12052016>

⁴ <http://knr.gl/da/nyheder/partnervold-er-n%C3%B8je-kontrolleret>

i en vis forstand ofre for systemets kræfter (Sørensen 1994:12-13). Det, han mener med, at man er offer for systemet, kan belyses på denne måde; er en mand voldelig, fordi han som offer for den historiske udvikling har fået problemer med sin identitet, eller er det fordi han gerne vil have sin brokkende samlever til at holde kæft?

Der er mange forskellige grunde til, at mænd er voldelige, og voldsmændene har altid tendens til at finde på undskyldninger for det, de gør, men fordi det tit går ud over kvinderne, handler spørgsmålene helt klart om kønspolitiske aspekter (Sørensen 1994:13). Der bliver ikke uddybet, hvorfor mænd slår kvinder, og tit dømmes folk voldsomme og siger, at de selv bad om det. Sørensen kommer derfor med tematiske punkter for, hvorfor mænd slår:

1) “Alkohol fører til vold”. Dette peger mod menneskers erfaringer om, at der ofte er alkohol indblandet i voldsepisoder. Alkohol opfattes som en substans, der sætter et normalt styrende “jeg” ud af funktion for at erstatte dette “jeg” med en voldelig og ukontrollabel personlighed (Sørensen 1994:25).

2) “Mandlige frustrationer”. Dette tema henviser til den koloniale og neokoloniale undertrykkelse af den grønlandske mand. Manden har langt flere nederlag end kvinden som følge af sin mere direkte og ulige konkurrence med den danske mand. Dette medfører, at den grønlandske mand føler sig mindreværdig, frustreret og vred, og denne vrede går tit ud over de nærmeste, som for eksempel samleveren (Sørensen 1994:26).

3) “Den traditionelle mand og den moderne kvinde”. Mænd og kvinder bliver opdraget forskelligt, og det overordnede synspunkt er, at drengopdragelsen ikke er tidssvarende, og det er netop grunden til, at mænd har problemer med at finde deres egne ben i dagens Grønland. Mandens værdier og krav til livet er ikke realistiske, og det er derfor svært at indfries. Manden slår derfor i afmagt (Sørensen 1994:26).

4) “De gode gamle dage”. Vægten her lægges på grønlandsk selvforståelse. Volden fremstilles som fremmedelement i denne romantiserede konstruktion af grønlandskhed. Det, der fremhæves, er den fredelige fortid og den kaotiske og voldelige nutid, og samtidig sker der en markering af de kvalitative forskelle mellem de grønlandske og danske værdier og mentalitet. Dette skal forstås således, at den grønlandske mand slår på grund af den udvikling, der har bevirket, at grønlænderne har tabt deres sjæl (Sørensen 1994:26).

5) “Mandlig jalousi og ejerfølelse”. Dette tema er mere kønspolitisk, hvor mandlig anvendelse af voldelige midler ses som en måde, hvorpå manden vil hæmme sin samlevers udfoldelse og stive sig selv af. Formålet med dette er at fastholde visse mandlige privilegier og en

opretholdelse af grænser mellem køn. Dette opfattes som en villet handling med et givet formål (Sørensen 1994:26).

Der er to forskellige opfattelser af, hvorfor manden slår: manden er et offer, eller manden er agent. Er manden offer, holdes han ikke ansvarlig for sine handlinger; manden er som relativt et viljeløst redskab for eksterne kræfter eller interne følelsesmæssige processer, han ikke selv kan kontrollere, som gør, at han i magtesløshed og imod sin egen vilje slår ud i blindt raseri. Hvis han derimod er agent, er han ansvarlig for sine handlinger, men han bliver alligevel undskyldt. Det betyder, at kvinden selv beder om at blive slået; det er hendes egen skyld, da det menes, at hun skal stoppes og afstraffes, før hun gør skade på sig selv eller andre. Det ses derfor som en nødvendighed, og alligevel måske også som en socialt kreativ handling, hvor formålet er at holde sammen på familien og genoprette "ro og orden" (Sørensen 1994:26-27). Dette kan derfor også betragtes som "den sanseløse vold" og "den mere nøgterne afstraffelse" (Sørensen 1994:27).

Der er noget om snakken, når man siger, at der skal to til at skabe vold. Denne opfattelse kan forstås således, at kvinden provokerer manden med ord, og at fordi manden mangler ord, vil han forsvare sig med volden. Man kan sige, at det er en kønsspecifik voldsform; den kvindelige form er psykisk, hvorimod mandens form er fysisk. Mange kvinder er dog bevidste om, at de skal have en form for mundkurv på, når de ved, at et skænderi er ved at trække op til vold (Sørensen 1994:221).

En anden grund til at en mand slår, kan skyldes, at volden bliver brugt som følelsesudtrykkende. Det vil sige, at manden har manglende evne til at udtrykke, hvad han føler verbalt. Det hele ophober sig i ham, og til sidst kommer det i udbrud på den forkerte måde: voldeligt og ikke verbalt (Sørensen 1994:27). Ifølge Sørensen selv, så mener han, at volden ses som et resultat af frustrationer og mindreværdsfølelse affødt af problemer med egen identitet og grønlandskheden (Sørensen 1997:27). Man snakker derfor ikke om vold som bevidst magtanvendelse. Set i det større perspektiv synes magtbegrebet at optræde implicit i grønlandske diskurser om vold, da man taler om magt i form af fravær af magt; magtesløshed eller afmagt (Sørensen 1994:28). Han opdeler derimod magt og afmagt som to forskellige begreber, hvor magt er et begreb, der anvendes i samfundsvidenskaberne, og afmagt er et begreb, der har psykologiske undertoner; magt er noget, man har eller ikke har, og afmagt er noget, man føler (Sørensen 1994:28).

Reception af tekster

Receptionsanalysen kan opdeles i to dele: **den teoretiske**, hvor der undersøges hvilke tekstlige træk, der muliggør forskellige modtagelser af samme tekst, og **den empiriske**, hvor der med empi-

riske metoder bliver undersøgt forskellige modtageres faktiske modtagelse af foreliggende tekster (Højbjerg 1994:20).

Billedannoncer, film og TV-serier har altid en mening; et budskab som modtages af modtageren, og denne modtagelse og opfattelse af budskabet har været dominerende for tekstanalysen af værket, også selvom der har været publikumsreaktioner, der ikke passede helt med den tekstanalyse, der blev lavet af et værks budskab. Der er altid en stor forskel mellem opfattelse og tekstanalyse, og dette betragtes som udtryk for modtagerens manglende fortolkningskompetence og den manglende gennemskuelighed af skjulte tekstlige mekanismer, som oplevelsen styres af (Højbjerg 1994:11).

Receptionsanalysen går ud på at undersøge modtageres oplevelse af de udgivne tekster. Det betyder så, at denne analyse er baseret på modtagerens sproglige formuleringer af oplevelsen af teksten. Denne oplevelse er kun tilgængelig gennem en sproglig formidling (skriftlig fremstilling, tale, tegninger etc.). Andre sproglige formidlinger og udtryk af modtageren kan også være hans/hendes samtidige oplevelse i selve biografen eller lignende forevisningssituationer. Det kunne selvfølgelig også være modtagerens imitation af kendte filmstjerners manerer, opførsel, talemåde etc. (Højbjerg 1994:11).

Autobiografisk roman

Selvbiografi stammer af den græske **autobiografi**, som er en skønlitterær roman, hvor en forfatter skriver baseret på sig selv og sit eget liv. Der er forskellige grunde til, at en forfatter kan vælge at skrive på denne måde; forfatteren vil bekende sine synder, eller denne har trang til at skrive sådan for at blive afklaret med nogle knudepunkter i sit liv etc. En autobiografi handler derfor om noget, der faktisk er sket. Forfatteren kan vælge at være fortælleren selv eller bruge en tredje persons fortæller. Mange bruger fiktive greb ved hjælp af dialoger og dramatiske scener. Mange forfattere, der skriver autobiografier kan have tendens til at omskrive deres liv, og derfra vil det begynde at vakle, og den skønlitterære stil er fiktiv, og derfor vil det pege hen på det opdigtede. Det bliver altså derfor en form for romanskriveri, da en roman sjældent er ren fiktion og sjældent rent autobiografisk⁵.

⁵ <http://www.kulturkanon.emu.dk/default.asp?ID=20572>

Analyse

Den grønlandske kultur vs. den amerikanske kultur

Den grønlandske kultur er præget af de helt ekstreme vilkår, som befolkningen før i tiden har levet under, og som de stadig kan være præget af. Det var specielt livet som fanger og fangerkulturen, der gjorde, at man levede under barske forhold. Den grønlandske kultur er meget præget af den grønlandske historie, og de kulturelle rødder er meget stærke og livsduelige. Det, der også har været og stadig er en stor del af den grønlandske kultur, er religion. Man troede på noget forskelligt, og efter Hans Egede kom til Grønland i 1721, blev mange grønlændere kristne. Den grønlandske kirke hører med til den danske folkekirke, og mange grønlændere er i dag kristne og hører til den protestantiske kristendom⁶.

På grund af fangerkulturen havde kvinder og mænd forskellige arbejdsområder. Drengene blev opdraget af deres far til at blive fanger, og piger blev opdraget af deres mor til at sørge for de fangster, mændene kom med. Det var en selvfølge for kvinderne at sørge for mændenes fangster; der blev syet tøj, og provianter blev gjort klar, men kvinder og mænd hjalp hinanden med at bygge boliger⁷. Man kan sige, at grønlænderne levede et idyllisk liv, netop på grund af arbejdsfordelingen hjalp de hinanden. I dag er arbejdsfordelingen blandt mænd og kvinder i Grønland anderledes: kvinder er begyndt at tage højere uddannelser, og flere kvinder end mænd tager rent faktisk en uddannelse nu⁸.

Den amerikanske kultur er anderledes end den grønlandske. I USA har man mange forskellige etniciteter og nationaliteter og mange forskellige religioner. Kulturen er præget af mange forskellige kulturer fra hele verden, og de har mange subkulturer, som de går meget op i; film, sport, musik, religion, helligdage etc⁹. Men det den amerikanske kultur har tilfælles med den grønlandske kultur, er helligdagene og religion. Grønlænderne går meget op i at fejre hver en lille god ting, der sker i deres liv ved at invitere venner og familie, og amerikanerne holder forskellige årlige fejring, såsom Halloween, Thanksgiving etc.

⁶ <http://europas-lande.dk/dan/lande/Gr%C3%B8nland/Befolkning/Religion/Let/>

⁷ <http://www.voxliberalis.dk/tema-konsdebatten-i-udlandet-gronland/>

⁸ <http://www.stat.gl/dialog/topmain.asp?lang=da&subject=Uddannelse&sc=UD>

<http://www.stat.gl/publ/da/UD/201604/pdf/2015%20Befolkningens%20uddannelsesprofil.pdf>

⁹ <http://www.livescience.com/28945-american-culture.html>

Vivi Lynge Petrussen

Vivi Lynge Petrussen (27.05.1961-) er født i Narsaq og er handels- og kontoruddannet i 1984 (Petrussen 2004), hvor hun derefter har været ansat i Kommunernes Revisionsafdeling i Danmark. Hun tog samtidig en revisionsuddannelse i perioden 1986-1989. Hun har derefter taget en instruktøruddannelse inden for personlig udvikling samt samarbejde gennem tillid, og en oplevelsesorienteret psykoterapeutuddannelse og en psykodramauddannelse samt en assertionstræner uddannelse. Disse uddannelser har hun brugt til at videregive sin viden og holdt kurser og undervist i offentlige og private institutioner¹⁰. Hun har udgivet digtsamlingen *Kalunnerit – Lænker* (2001) og selvudviklingsbogen *Inuunera Akisussaaffiga – Mit liv – mit ansvar* (2010) samt romanen *I voldens magt* (2004)¹¹.

I voldens magt – kønsroller og vold

I voldens magt (2004) er en selvbiografisk roman, som handler om kvinden Nina, der som 16-årig møder en 4 år ældre fyr ved navn Karl. Nina er den mellemste ud af 7 søskende, og hendes forældre har ikke altid tid til hende, og derfor får hun ikke den fulde opmærksomhed, hun har brug for. Ninas og Karls forhold er meget dramatisk og voldeligt, og det ses tydeligt allerede i starten af deres forhold; det er både psykisk og fysisk voldeligt, og det er Nina, det går ud over. Hun har svært ved at komme ud af forholdet, netop fordi hun mener, at hun får den opmærksomhed fra Karl, som hun ikke fik hos sine forældre – eller hos nogen anden.

Kønsroller: synet på kvinder og mænd i romanen

Kønsroller er opdelinger i ”mand” og ”kvinde”, og om man vil det eller ej, så er der forskel på dem, men det er ikke kun det overfladiske, man tager stilling til; det er dybtliggende nødvendigheder og de rodfæstede væsensforhold, der hentydes til. Det er af **naturen**, **barndomshistorierne** og det er til **historien**, man referer til, når man snakker om forskelle på ”mand” og ”kvinde”.

Kvinder og mænd bliver delt op på forskellige måder i romanen, afhængigt af hvilket syn man ser det fra. Fra Ninas synsvinkel er kvinder, specielt mødre, nogle der gav børnene et trygt hjem, altomfavnende, selvstændige, kærlige og med en udmærket uddannelse; hendes mor er ekspeditrice i en fødevarerbutik og engageret i foreningsarbejde (Petrussen 2004:81). Nina selv er typen, der dyr-

¹⁰ <http://www.pitu.gl/Historie.html>

¹¹ <http://www.pitu.gl/Historie.html>

ker sport og har det nemt med at være sammen med venner af det modsatte køn. Hun har store fremtidsdrømme om en høj uddannelse og vil gerne hjælpe og rådgive andre unge mennesker til at tage en god uddannelse, men for at kunne udføre dette job, mente hun, at hun skulle blive politiker for at få en god indflydelse på samfundet (Petrudden 2004:21-22).

Hendes mor var den, der altid sørgede for, at børnene fik mad på bordet og blev sørget for, og da Nina er blevet opdraget på denne måde, ser hun det som hendes pligt at gøre det samme som sin mor, da hun blev den ældste af de søskende, der stadig boede hjemme; det var altså kvindernes pligt at sørge for de små og hjælpe til med de huslige pligter (Petrudden 2004:82). Dog blev Ninas syn på kvinder ændret drastisk, efter hun mødte Karl og hans mor. Karls mor var alkoholiker og kom tit hjem i fuld tilstand, og da Ninas kvindelige familiemedlemmer ikke var sådan, blev hun noget overrasket over, hvordan virkeligheden egentlig var; Karls mor var alkoholiker, og som han selv påstår det, er hans mor også en luder, da hun tit og ofte tager fremmede mænd med hjem, når hans far var på forretningsrejse. Derfra kommer Karls syn på kvinder, at hvis de har haft et seksuelt forhold til flere mænd eller i det hele taget til andre mænd, så er de nogle ludere, og han ville ikke have at Nina skulle være ligesom hans mor; han mente, at en kvinde skulle være:

”... mild og kærlig, fyldt med ømhed og som vil være der for mig i alt hvad jeg har behov for, en pige, som respekterer mig og som elsker sit hjem. Jeg vil ikke have en pige, der drikker og går med andre fyre eller en der opfører sig uterligt og uforskammet, ...” (Petrudden 2004:43).

Som det fremgår af citatet, så skal kvinder gøre, hvad manden har behov for uden at brokke sig, og Karl mener også, at det er kvindens pligt at sørge for alle de huslige pligter (Petrudden 2004:10). Der bliver ikke nævnt så meget om, hvordan mænd opfattes, men Ninas far var tolk og arbejdede for virksomheder, og han havde altid været med i politiske og faglige foreninger, og han var fritidsfisker og en alkoholiker. Det betød, at han næsten aldrig var hjemme, og hun derfor ikke havde nogen tilknytning til ham. Hun havde i det hele taget ikke rigtig nogen tilknytning til mænd andre end de venner og klassekammerater, hun havde. Så den eneste såkaldte mand, hun havde tilknytning til, var Karl, som jo var fire år ældre end hende selv, og hun blev derfor hurtigt tilknyttet til ham på grund af den manglende faderskikkelse. Karls syn på mænd er noget anderledes end Ninas; specielt synet på sig selv som menneske og selvfølgelig som mand var han menneskekærlig og godhjertet (Petrudden 2004:48). Karls syn på både kvinder og mænd var også således, at mænd gerne måtte slå kvinder, men kvinder måtte ikke slå mænd (Petrudden 2004:40).

Man kan sige, at kvinder og mænd er forskellige netop på grund af **naturen**: Karl kritiserer Ninas tøjvalg, da han mener, at hendes trøje er gennemsigtig, og at man kan se hendes bryster (Petruksen 2004:47-48) – han fremhæver, at kvinder skal være tildækkede. Kønnene er også tydeligt forskellige på grund af barndomshistorierne, hvor de er blevet opdraget forskelligt; Karl har ikke nogen stor betydelig tilknytning til begge sine forældre. Han er blevet hurtigt løsrevet fra sin mor, som er alkoholiker, og det lyder til, at hans far tit er ude på forretningsrejser, så det for det meste er hans mor, der har sørget for ham (Petruksen 2004:43) – selvom hun ikke en gang kunne tage vare på sig selv på grund af sit alkoholproblem. Og til sidst er der jo **historierne** om de ting, der har været, og som Karl holder fast i; det er kvindens job at udføre de huslige pligter, som det også var, dengang fangerkulturen stadig var aktuel; mænd var fangere, og kvinder skulle sørge for hjem og børn.

Volden i romenan: hvorfor slår mænd?

Der er masser af forskellige grunde til, hvorfor mænd slår og er voldelige over for kvinder, specielt deres samlever; jalousi, ejerfornemmelse, magt, alkohol etc. I Petruskens roman er det normalt, at kvinder bliver slået af deres mænd (Petruksen 2004:21). Ninas mor bliver slået, fordi hun er en moderne kvinde, som tør at fremkomme med sin mening, men er ikke stærk nok til at forsvare sig selv, og Ninas far slår hendes mor, fordi han er en alkoholiker og er tit fuld, og han får nok af hendes brokkeri (Petruksen 2004:82). Dog lyder det ikke til, at Karls mor bliver slået af sin mand, men til gengæld bliver hun slået af sin egen søn, Karl, fordi han får nok af sin alkoholiske mor, der ikke kan tage vare på sig selv eller sine børn, som hun burde have taget sig af (Petruksen 2004:59).

Nina har aldrig oplevet at blive slået, før hun mødte Karl, og hun kommer ellers flere gange i tvivl, om hun virkelig vil være i sådan et forhold, netop fordi hun har oplevet det fra sine forældres side, og hun sammen med sine veninder tit snakkede om, at de aldrig ville lade sig behandle på denne måde (Petruksen 2004:21). Nu oplevede hun selv noget, der var værre, end hvad hendes mor blev udsat for. Siden Nina og Karl startede deres forhold kunne det ses tydeligt, at Karl allerede begyndte at holde øje med hende (Petruksen 2004:20). Derefter begynder Karls manipulationer og jalousi at dukke op, uden at Nina rigtigt tænker over det før hans første vredesudbrud (Petruksen 2004:24). Det på grund af at hun var stille, og han beskyldte hende for at være ligeglad og egoistisk og bare gjorde, hvad der passede hende. Allerede der mister hun noget af sit selvværd.

Karls jalousi og manipulation bliver værre for hver dag, der går, og alt dette er en slags optakt til, at det på et tidspunkt vil udvikle sig til det, der er værre: fysisk vold. Det sker dog også. Første gang sker det hjemme hos Karl, hvor hun bliver træt af at blive kaldt for luder, fordi hun har været sam-

men med andre fyre end Karl, og hun for sjov opfører sig som en luder. Det får Karls mor til at komme ind, og Karl bliver flov og går amok på Nina, og her kommer hun til at ramme Karl på hans manddom, fordi hun prøver at beskytte sig selv, og det får Karl til at eksplodere endnu mere. (Pettrussen 2004:39-40). Hun havde før dette oplevet, at han var voldelig, og alligevel kunne hun ikke forlade ham, selvom hun var i tvivl (Pettrussen 2004:30).

For hver gang han psykisk eller fysisk er voldelig over for hende, kommer hun i tvivl om deres forhold og beslutter sig endda nogle gange for at forlade ham. Men hver gang kommer han med sine udsagn om, at det er på grund af hende selv, han gør det; for at beskytte hende, og fordi han elsker hende, og han kun vil hende det bedste; så hun altså kan lære at opføre sig, som en kvinde skal - ifølge hans normer. Det ender så med, at hun ingenting må, og hun skal spørge om lov, før hun gør noget, og hun skal hele tiden bevise sin kærlighed over for Karl. Det ender dog ellers med, at de går fra hinanden, men Karl kan alligevel ikke lade Nina gå, og da han derfor igen nedgør hende og siger, at hun ikke skal tro, hun bare kan gå fra ham – Nina bliver altså tvunget af Karl til at blive i det voldelige forhold, de har, og han truer hende endda med, at hvis hun virkelig vil forlade ham, er det bedst, hvis hun bare dør. Nina mister selvfølgelig helt sin livsglæde, og hele hendes fritid, som har været brugt til sport og venner, bruges nu kun på Karl, og hun bliver holdt væk fra alt og alle. Selv da hun tog af sted på uddannelse, kunne hun ikke nyde sin frihed, og Karl lyver for hende og siger, at det er bedst hvis hun bare stopper sin uddannelse og tager hjem igen (Pettrussen 2004:108).

Det, at Nina er naiv og gør, som Karl hele tiden beder om, er, fordi hun ikke fik den nødvendige opmærksomhed fra sine forældre, og det får hun nu fra Karl. Det hele tyder på, at hun er bange for at miste sig selv, hvis hun også mister opmærksomheden. Som Karl jo også siger, er der ingen andre, der vil have hende (Pettrussen 2004:7). Men hun får til sidst nok af det hele; manipulation, vold og utroskab. Hun begynder at opføre sig, som Karl har opført sig i alle de år, de var sammen; rollerne bliver byttet om, og efter et år ender det med, at det er Karl, der går fra hende, hvilket også er hendes mål med denne opførsel (Pettrussen 2004:138-139).

Sørensen kommer med nogle bud på, hvorfor mænd er voldelige, selvom der er en masse fordomme om, at man selv beder om den vold, man oplever. Et bud på, hvorfor Karl er voldelig, kan være, at mænd og kvinder er blevet opdraget forskelligt; Karl har ifølge romanen to søskende og Nina har seks. Opdragelsen og opvæksten er tydeligt forskellig; det er tydeligt, at Karl og Nina er opvokset med manglende opmærksomhed, men Karl er mere ansvarlig og selvstændig i forhold til Nina, og Karl mener ikke, at Nina er blevet opdraget ordentlig (Pettrussen 2004:83) Han er hurtigere blevet løsrevet fra sine forældre; hans far er tit ude at rejse, og hans mor er en alkoholiker. En anden

grund til at Karl slår, er fordi hans tankegang stadig lever i fortiden fra før hans tid, nemlig fangerkulturen. Før var det en selvfølge for kvinderne at være den, der sørgede for alt det huslige, og det var manden, der skulle skaffe forråd. Karls sindstilstand ligger stadig dér: det var kvindens job at ordne alt det huslige; oprydning, rengøring, handle ind og lave mad. Det skulle bare gøres (Petruksen 2004:10). Nu er det jo sådan, at kvinder også er begyndt at tage uddannelse og være selvstændige, men det er åbenbart ikke noget, Karl kan leve op til; det er ham, der skal have magten i hjemmet, det er ham, der skal tjene til føden – Nina behøver ikke tage en uddannelse, hun skal bare sørge for at være til rådighed og kun over for ham og ingen anden. Dette tyder på, at Karl ikke kan klare den udvikling, der sker; modernisering. En grund til at han også slår, er, at han er den jaloux type, der har ejerfornemmelse; han kan ikke tåle, at Nina har været sammen med andre fyre og heller ikke, at hun taler eller opholder sig sammen med andre fyre, og han prøver for eksempel at vise over for andre, at hun er hans ejendom ved at dukke op på hendes arbejde og forstyrre hende, mens hun har kunder (Petruksen 2004:45). Han vil heller ikke have, at hun skal være sammen med andre mennesker, og hun skal da heller ikke påvirkes af disse mennesker, så hun får interesse, eller at hun møder sine gamle kærester, så hun kommer til at savne sit gamle liv, før hun mødte Karl (Petruksen 2004:69). Karl er altså voldelig, fordi han i afmagt vil have hele magten over på sin egen side. Han er en agent, der er et offer over for Nina ved hjælp af sine undskyldninger og manipulationer; han holdes ikke ansvarlig for sin opførsel – det er Ninas egen skyld (Petruksen 2004:42). Hans ansvarlighed som agent er gemt under hans uansvarlighed som offerrolle.

Feministiske træk i *I voldens magt*

Kvinderne i romanen er tydeligt undertrykte af mændene; kvindeligheden og kvinderne er underordnede mandigheden og mændene, selvom det er tydeligt, at de fleste af kvinderne, der bliver nævnt, er moderne kvinder med en uddannelse og ønske om en god uddannelse, ligesom det er tilfældet med Nina (Petruksen 2004:21). Forholdene mellem mændene og kvinderne er meget dikotomiske, hvis det er det voldelige, man skal kigge på; kvinderne kan ikke forsvare sig, når de bliver slået løs på, og de skal da i hvert fald ikke tro, de kan slå, selvom det måske er i selvforsvar, for så bliver de bare slået endnu mere og endnu hårdere. Hvis man kigger på Ninas og Karls forhold, ses der tydeligt en stor modsætning; Karl er den dominerende, og Nina er den underdanige; hun underkaster sig alle Karls krav og ønsker for ikke at blive slået, og Karl ved lige præcis, hvad han skal gøre for at få Nina til at gøre, som det passer ham.

Deres forhold er meget dikotomisk og hierarkisk; Nina ved godt, at deres forhold ikke er sundt både for hende og for Karl. Hun tænker flere gange på at forlade ham og deres forhold, men hver gang hun får denne tanke, forsvinder den ligeså hurtigt igen, fordi hun får medlidenhed med ham på grund af hans undskyldninger for sin opførsel (Petruksen 2004:56). Hun er tydeligvis hjernevasket og manipuleret, og det, at hun får den opmærksomhed og kærlighed, hun har længtes efter, får hende til at se lige igennem hans manipulation. Hun får derfor svært ved at ændre på deres forhold og komme ud af det. Det har stået på lige fra starten af deres forhold, og det slutter først efter ni år. Karl har derfor magten over Nina, og denne magt er indbygget i det dikotomiske og hierarkiske, og som det er nævnt før, er det Nina, der er den underdanige over for Karl. Karl har en trang til at bestemme over alt og alle; det er altså ikke kun forholdet mellem Nina og Karl, han vil prøve at styre, men også hans egen familie, som det ses i romanen, hvor han prøver at bestemme både over for sin onkel (Petruksen 2004:33), sin storebror (Petruksen 2004:30) og endda sin egen mor (Petruksen 2004:59).

Heldigvis får Nina mod til at gøre noget for at komme ud af det voldelige og usunde forhold, de har, også selvom hun bliver truet med livet; hun skal bare ud af det forhold, om det er med livet i behold eller ej (Petruksen 2004:136). Hun har svært ved at gå fra ham, men den måde hun nu opfører sig på, og at rollerne er byttet om, medfører at Karl får nok af hende, og derfor bliver det ham, der går fra hende – dette var også hendes mål. Et år efter bruddet er de stadig i et voldeligt forhold, hvor Karl stadig vil bestemme over Nina, men dette får en ende, og Nina bliver nu helt løsrevet af Karls manipulation, vold og kontrol.

”Du kan slå mig på kroppen al det du vil, det rører mig ikke mere, for de sår og mærker jeg får på kroppen kan altid heles igen, men du kan ikke længere røre min sjæl!” (Petruksen 2004:146).

Før var Nina en hjælpeløs og forsvarsløs ung kvinde, der ikke vidste bedre. Hun vidste godt, at hendes og Karls forhold var meget usundt på grund af al den vold, der var, men under selve forholdet vidste hun ikke, hvor meget hun blev manipuleret; hun så det som noget normalt. Som citatet foroven viser, fik hun mod til at komme helt ud af det voldelige forhold. Hun tog modet og ikke mindst magten til sig og sagde fra over for Karl og kom ud af det voldelige og usunde forhold med livet i behold. Hun fandt en måde at kæmpe på, selvom hun vidste, det kunne få hårde konsekvenser; som sagt begyndte hun at opføre sig, som Karl har gjort det over for hende ved at udspørge ham om alt; hvor han har været hende, hvorfor han ikke kom hjem noget før, hvem han havde været

sammen med – hun tog magten fra ham, og hun blev den stærke i forholdet (Petrudden 2004:138). Hun bliver mere åben og mere selvstændig og får nye venner igen, selvom det i starten skræmte hende, men det gav hende mod, og hun vidste, der ikke var nogen til at stoppe hende – hun fik større selvtillid og selvværd, og hun fik mere frihed (Petrudden 2004:155).

Michael Apted: *Enough* – komparation af værker

Michael Apteds film *Enough* (2002) handler om en kvinde, Slim, der gifter sig og stifter familie sammen med en fyr, Mitch, hun møder gennem sit arbejder som servitrice. En lykkelig familie, der viser sig at være en løgn; manden er utro og kontrollerende med masser af penge.

I voldens magt (2004) og *Enough* (2002) er to forskellige medier fra to vidt forskellige kulturer; roman og film; grønlandsk og amerikansk. Alligevel har de en ting til fælles: vold. Den samme vold ses forskellige steder og i hele verden. Sammenligningen af de to mediers indhold er en cross-cultural komparation, da jeg vil sammenligne to forskellige landes måder at udøve vold mod kvinder på. Temaerne i begge medier er vold mod kvinder, og styrke og mod til at kunne flygte fra de voldelige forhold.

Kønsrollerne og opfattelserne af hinanden i værkerne er meget ens. Kvinderne opfatter kvinder, som nogle der burde komme frem i arbejdsmarkedet med en god og høj uddannelse; både Nina og Slim vil gerne være mønsterbrydere, da deres forfædre og omgangskredse ikke har en god og høj uddannelse. Nina vil gerne hjælpe andre unge med at blive bedre, ved selv at have en god uddannelse, og Slim, som arbejder som servitrice, vil gerne tilbage på skolebænken for at læse jura for at få en bedre livsstil. Mændenes opfattelse af kvinderne er også meget ens; kvinderne skal holdes væk fra andre mennesker, og det er også dem, der skal sørge for de huslige pligter. Deres opfattelse af kønnene er også, at mændene og det maskuline er dem, der skal have magten, og det er også dem, der gerne må slå; kvinderne må ikke slå, og hvis det sker, ender de med at blive straffet endnu hårdere med endnu hårdere vold, for kvinderne skal da ikke tro, at de kan gøre hvad de vil.

Kvinder og mænd er altså forskellige af det **naturlige, barndomshistorierne** og **historiehistorierne**. Mænd og kvinder er opdraget forskelligt, og det ses også tydeligt i Karls og Mitch's måde at behandle kvinderne på.

Sådan som forholdene har udviklet sig mellem Nina og Karl og Slim og Mitch er forskellige, da volden hos Nina og Karl indtræder bare et par måneder efter, de lærer hinanden at kende, hvorimod volden hos Slim og Mitch først indtræder cirka 6 år efter, de møder hinanden, og de har stiftet familie. Nina har fra starten været bevidst om, at deres forhold har været kontrolleret af Karl, men har

ignoreret dette på grund af voldsom forelskelse. Volden hos Nina og Karl udvikler sig og bliver værre i løbet af 8 år, hvor de er sammen og fortsætter et år efter, de er gået fra hinanden. Karl har stadig ejerfornemmelse, og først til sidst får Nina mod og styrke til at sige fuldstændig fra efter at have mistet al sit selvværd og selvtillid. Hos Slim og Mitch har forholdet været ubevidst kontrolleret af Mitch, der har styret det hele med sine penge, uden at Slim har været opmærksom på det. Det er først, da hun opdager, at Mitch er utro, og han slår hende, at det hele begynder at falde på plads for hende. Hun tager sig hurtigt sammen til at flygte, da det er den eneste måde, hun kan komme ud af forholdet på, netop fordi Mitch er rig og har magten og kan slippe af sted med hvad som helst. Hun flygter dog, men bliver fundet igen, og den eneste måde hun nu kan forsvare sig på, er ved at gå til selvforsvar og konfrontere ham. Det ender så med, at hun slår ham ihjel, og kun på denne måde vil hende og deres datter, Grace, kunne få et fredfyldt liv igen.

Karl og Mitch har nogle fællestræk for, hvorfor de er voldelige: de har ejerfornemmelse over for kvinderne, og de er jaloux. De er begge opdraget med mangel på omsorg og opmærksomhed; Karls forældre var som sagt aldrig til stede for ham, hvorimod Mitchs forældre altid var der, men han fik ikke den omsorg og kærlighed, han havde brug for; det hele blev ordnet med pengene. Derfor har mændene denne ejerfornemmelse over for deres kvinder i tro på, at de vil miste dem til fordel for noget bedre end dem selv. Deres opdragelse er ikke tidssvarende, og deres værdier og krav til livet er derfor ikke realistiske. De er derfor også frustreret og føler mindreværd. Kvinderne bliver beskyldt for selv at være skyld i at blive slået; at de bare skal gøre, hvad der bliver sagt. Disse kvinder er heldigvis mønstrebrydere, der tør at gøre noget ved disse voldelige og usunde forhold og komme ud af dem; levende eller død.

Reception af værkerne – tabu og statistik

I *Greenland Today* (2008) bliver Vivi Lynges Petrussens roman *I voldens magt* (2004) omtalt, og der er et interview med hende, hvori hun fortæller om sine oplevelser i et voldeligt forhold, hun havde, det forhold som faktisk bliver beskrevet i romanen, og efter forholdet var afsluttet. Denne artikel var det eneste, jeg har kunnet finde om romanen af grønlandske anmeldelser af den. Jeg har desuden prøvet at kontakte Vivi Lynges Petrussen – men desværre uden held. Dette kunne tyde på, at emnet stadig er meget tabubelagt, og folk helst ikke vil snakke om emnet. Men denne artikel viser, at det er et emne, man burde tage op og få mere fokus på, som det netop også nævnes i *Qulaarpaa*

(2016)¹². Bo Wagner Sørensen nævner i sin bog *Magt eller afmagt? Køn, følelser og vold i Grønland* (1994) om volden i Grønland, at det er et tabuemne, som dog ses og høres tit og ofte i det offentlige, men det er ikke noget, man snakker om. Artiklen viser dog samtidig, at denne form for vold ses og opleves i hele verden – at man ikke skal være flov over den.

På Københavns Bibliotekers hjemmeside er romanen *I voldens magt* blevet anmeldt af Annemette Schønberg Johnsen, og hun skriver, at selvom emnet i romanen er realistisk og kan være til nytte i den litterære brugskunst, så er der for mange sproglige fejl, og den kan være for trættende¹³. Jeg er enig med hende, da romanen kan blive for trættende og langtrukken, og der er for mange gentagelser. Men det er jo en kronologisk fortælling om, hvordan det hele udvikler sig og det fortælles i detaljer.

Michael Apteds film *Enough* (2002) har fået en masse kommentarer, både gode¹⁴ og knap så gode kommentarer¹⁵. Amerikanerne har faktisk taget filmen godt til sig på grund af dens emne og tema, som omhandler vold mod kvindelige ægtefæller. Det, amerikanerne ikke så godt kan lide ved filmen, er dens kliché-agtige fremgang; en kvinde møder sin helt og gifter sig og stifter familie med ham, og alligevel er han alligevel ikke en helt, men en mand, der er utro og voldelig og kun tænker på sig selv.

Både filmen og romanen er realistiske fortællinger, som mange kvinder både i USA, Grønland og mange andre steder i verden kan relatere til. Selvom det er et emne, der ikke tales åbent om, er folk, specielt kvinder, i Grønland begyndt at tage emnet op. Det nævnes også i KNRs debatprogram *Qulaarpaa*. Kvinderne vil gerne bryde tabuet, da det ikke er nogen skam¹⁶. Selvom filmen og romanen er fiktive, giver de en belysning af, at volden findes og hvis man for eksempel kigger på Alabamas statistisk i USA fra 2002¹⁷ og den grønlandske statistik fra 2015¹⁸, kan man se at volden faktisk findes – også selvom man ikke så tit taler om det, og det stadig ikke er alle overfald, der bliver meldt.

¹² <http://knr.gl/da/tv/qulaarpaa/qulaarpaa-dansk-12052016>

¹³ <https://bibliotek.kk.dk/ting/object/870970-basis%3A25190599>

¹⁴ <http://www.imdb.com/title/tt0278435/>

¹⁵ <https://www.rottentomatoes.com/m/1114051-enough/reviews/>

¹⁶ <http://knr.gl/da/tv/qulaarpaa/qulaarpaa-dansk-12052016>

¹⁷ <http://www.alea.gov/Documents/Documents/DomesticViolence2002.pdf>

¹⁸ <http://www.stat.gl/publ/da/UD/201604/pdf/2015%20Befolkningens%20uddannelsesprofil.pdf>

Konklusion

Jeg er i min analyse om klassisk feminisme og nyere feminisme kommet frem til, at der ikke er den store forskel mellem dem. Feminisme er som den altid har været. Selvom der findes en masse betegnelser for feminisme, og de alle sammen har forskellige handlinger, går de alle sammen ud på at komme frem til ligestilling – både blandt kvinder internt, men også mellem mænd og kvinder.

Kvinder og mænd skal have lige rettigheder og ens muligheder. Problemet med at opnå dette er blot, at mænd og mandighed stadig har trang til magt, og der er stadig mange kvinder og kvindelighed, der finder sig i at blive kontrolleret af deres mænd.

En grund til, at kvinder finder sig i dette, er vold. Mænd bruger volden til at tage magten over kvinder, også selvom de ikke har magten – det er den eneste måde at beholde det, de har og kontrollere det. Mænd bliver voldelige, fordi de enten er jaloux og har ejerfornemmelse, de er frustreret, har drukket alkohol, eller de frygter den moderne kvinde, som får mændene til at føle sig mindre værd, eller de er undertrykte af den fredelige fortid og den kaotiske nutid – de kan altså ikke ændre, hvad der er, og derfor finder de en måde at kontrollere tingene på.

De fortællinger, jeg i min opgave har arbejdet med, er blevet fortalt gennem en tredjepersonsfortæller, der gerne vil vise, hvordan et voldeligt forhold udvikler sig, og hvordan den kan ende i virkeligheden. *I voldens magt* (2004) og *Enough* (2002) er begge fiktive fortællinger, men som prøver at vise, at der er håb forude. Samfundets syn på de voldsramte kvinder er tit, at det er kvindernes egen skyld, at de bliver slået af deres voldelige mænd. Dette problem ligger i, at emnet ”vold mod kvinder” er meget tabubelagt; man vil ikke se sandheden i øjnene.

Vold mod kvinder findes i hele verden, og det kan ikke undgås. Man er nødt til at acceptere at den findes og tage emnet op så tit, der er brug for det. Ved at snakke om det, kan man formindske volden og hjælpe kvinderne med at være modige og stærke nok til at sige fra. Det samme gælder om ligestilling; man skal hjælpe hinanden for at nå frem til enighed og samme rettigheder; både for mænd og for kvinder.

Litteraturliste

Apted, Michael

- 2002: *Enough*. Columbia Pictures.

Bech, Henning

- 2005: *Kvinder og mænd*. 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag.

Bressler, Charles E.

- 2011: "Feminism" in: *Literary Criticism. An Introduction to Theory and Practice. 5th Edition, 2nd printing*, RR Donnelley & Sons, Inc.

Butler, Judith

- 2010: *Kønsballade – Feminisme og subversionen af identitet*. Forlaget THP, København.

Nordlund, Mads (red.)

- 2008: "I voldens magt" in: *Greenland Today*. Nr. 3.

Højbjerg, Lennard (red.)

- 1994: *Reception af levende billeder*. 2. udgave. Akademisk Forlag A/S.

Kreutzmann, Rosine

- 2013: "Lyset i mennesket" in: *Ung i Grønland – Ung i verden*. Atuakkiortut, NAPA & Milik Publishing.

Lejeune, Philippe

- 1989: *On Autobiography*. The University of Minnesota.

Nathansen, Kristine

- 2013: *Bag facaden*. Kristine Nathansen og Forlaget Atuagkat.

Petrussen, Vivi Lynge

- 2004: *I voldens magt*. Forlaget Atuagkat.

Poppel, Marie Kathrine

- 2010: "Kvinder og velfærd i Grønland" in: *Kvinder og velfærd i Vestnorden*. Nordisk Ministerråd, København.

Skov, Leonora Christina (red.)

- 2002: *De røde sko – Feminisme nu*. 2. udgave. Tiderne skifter, Århus

Sørensen, Bo Wagner

- 1994: *Magt eller afmagt? Køn, følelser og vold i Grønland*. Akademisk Forlag A/S.

Vebæk, Mâliâraq

- 1982: *Historien om Katrine*. Mâliâraq Vebæk og Høst og Søns Forlag, København.

Links

<http://www.spanienidag.es/spanske/nyheder/mere-vold-mod-kvinder> (20.06.16)

[http://denstoredanske.dk/Samfund, jura og politik/Samfund/Kvindesagen/feminisme](http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/Kvindesagen/feminisme) (12.06.16)

<http://knr.gl/da/tv/qulaarpaa/qulaarpaa-dansk-12052016> (24.08.16)

<https://bibliotek.kk.dk/ting/object/870970-basis%3A25190599> (17.08.16)

<http://knr.gl/da/nyheder/partnervold-er-n%C3%B8je-kontrolleret> (30.08.16)

[http://denstoredanske.dk/Natur og milj%C3%B8/Biologi generelt/Begreber m.m./biologisme](http://denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Biologi_generelt/Begreber_m.m./biologisme)
(15.09.16)

<http://www.kulturkanon.emu.dk/default.asp?ID=20572> (30.09.16)

<http://www.rogerebert.com/reviews/enough-2002> (05.10.16)

<http://www.metacritic.com/movie/enough> (05.10.16)

<http://www.scope.dk/film/1800-enough> (05.10.16)

<http://www.cinemablend.com/reviews/Enough-290.html> (05.10.16)

<https://www.rottentomatoes.com/m/1114051-enough/reviews/> (05.10.16)

<http://www.imdb.com/title/tt0278435/> (05.10.16)

<http://www.stat.gl/publ/da/UD/201604/pdf/2015%20Befolkningens%20uddannelsesprofil.pdf>
(11.10.16)